

PROTOCOL MEDISCH HANDELEN

1. Inleiding

Uitgangspunt van dit protocol is dat er geen medicijnen worden verstrekt en geen medische handelingen worden verricht door medewerkers in dienst van de RSG EnkhuiZEN.

Scholen krijgen steeds vaker een verzoek medicijnen te verstrekken of medische handelingen te verrichten. Leerlingen die langdurig ziek zijn of die een bepaalde beperking of handicap hebben, volgen in toenemende mate onderwijs op een reguliere school. Het is in het belang van hun welbevinden zo veel als mogelijk deel te nemen aan het normale leven en daarbij thuisnabij onderwijs te volgen. Scholen bepalen of ze de benodigde ondersteuning kunnen bieden en wat daarvoor nodig is. Medisch handelen en/of het verstrekken van medicijnen kan deel uitmaken van de zorgbehoefte. Personeel van scholen begeeft zich bij het verstrekken van medicijnen en met het verrichten van medische handelingen op een terrein waarvoor ze niet gekwalificeerd zijn. Medewerkers en leidinggevenden kunnen aansprakelijk gesteld worden wanneer ze fouten maken of zich vergissen. Zorgvuldig handelen is dus nodig. Het is noodzakelijk om keuzen en beleid betreffende medisch handelen en medicijngebruik te maken en vast te leggen. Dit protocol biedt een handleiding hoe eenduidig te handelen in deze situaties.

Er zijn drie te onderscheiden situaties:

- de leerling wordt ziek op school;
- het verstrekken van medicijnen op verzoek;
- het uitvoeren van medisch handelen.

Dit protocol voorziet in richtlijnen waarbij voor alle betrokken partijen: leerlingen, ouders en medewerkers de beste voorwaarden worden georganiseerd, maar in de praktijk zal bij spoedgevallen altijd een afweging tussen protocollaire en pragmatische zaken moeten plaatsvinden.

2. Communicatie

Het protocol medisch handelen en medicijnverstrekking maakt deel uit van de ondersteuningsstructuur van de school en is bekend bij alle medewerkers (OP & OOP). In de school is bekend wie beslisbevoegd is op het gebied van medisch handelen en medicijnverstrekking bij uitzonderingssituaties. Het protocol is beschikbaar op de website.

3. Beleid

Aan het verstrekken van medicijnen en het uitvoeren van medische handelingen zijn risico's verbonden. Om eventuele aansprakelijkheidsrisico's af te dekken, dient volgens dit protocol gehandeld te worden.

Met betrekking tot het verstrekken van medicijnen en/of uitvoeren van medische handelingen hanteert de RSG de volgende uitgangspunten:

- **Medewerkers dienen geen medicijnen toe.**
- **Medewerkers verrichten geen medische handelingen.**
- **Ouders of deskundigen (EHBO'ers, BHV'ers) kunnen hier onder vooraf bepaalde voorwaarden in uitzonderlijke gevallen toestemming voor verkrijgen.**

4. Uitwerking

4.1 Een leerling wordt ziek op school

Het komt regelmatig voor dat een leerling gezond op school komt, maar op school last krijgt van pijn, ziek wordt of zelfs een ongeval krijgt. Het eerste uitgangspunt is geen pijnstillers of ander middel te verstrekken. Een medewerker van school is immers niet deskundig om een juiste diagnose te stellen.

4.2 Een leerling moet naar huis

In geval van ziekte wordt er contact opgenomen met de ouders/verzorgers om te overleggen wat er moet gebeuren indien de leerling te ziek is om op school te blijven en niet meer aan activiteiten op school kan deelnemen.

Over de volgende vragen moeten afspraken worden gemaakt:

- Komt er namens de ouders/verzorgers iemand naar school om de leerling op te halen?
- Wie brengt de leerling naar huis indien ouders/verzorgers niet de mogelijkheid hebben de leerling op te halen? Hierbij geldt dat er altijd 2 medewerkers -naast de leerling- meegaan (chauffeur en begeleider). De leerling wordt niet alleen gelaten en wanneer niemand thuis is maken de 2 medewerkers van de school een inschatting of de leerling mee terug naar school gaat of dat zij bij de leerling blijven totdat de ouders/verzorgers thuis zijn.
- Wie is er thuis om de leerling op te vangen?
- Wanneer vertrekt de leerling van school (al dan niet met een medewerker) naar huis?
- Als de leerling in staat is om zelf naar huis te gaan wordt de leerling gevraagd, zodra hij/zij thuis is, contact op te nemen met school.
- Gaat de leerling rechtstreeks naar een huisarts of naar het ziekenhuis?

Als ouders/verzorgers niet bereikbaar zijn, wordt overleg gevoerd met een daartoe aangewezen functionaris in de school, bijvoorbeeld een BHV'er met een geldig EHBO-diploma of een medewerker van het ondersteuningsteam. De leerling wordt geobserveerd op toename van pijn, veranderingen van houding, huid en gedrag. Als de leerling zelfstandig naar huis kan gaan, worden ouders/verzorgers geïnformeerd voordat de leerling de school verlaat. Indien de leerling thuis is gearriveerd, belt de leerling of de ouder/verzorger de school.

Wanneer de inschatting voor medische zorg dusdanig is dat een oordeel van een arts is vereist, dan wordt contact opgenomen met de huisarts of een huisartsenpost in de buurt. In ernstige gevallen wordt meteen 112 gebeld.

4.3 Het verstrekken van voorgeschreven medicijnen op verzoek van ouders/verzorgers

Leerlingen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken. Dit kan ook nodig zijn tijdens de aanwezigheid op school. Enkele voorbeelden: een 'inhalator' (pufje) voor aandoeningen aan de luchtwegen, het gebruik van antibiotica of het toedienen van insuline voor de behandeling van diabetes. Veel leerlingen in het voortgezet onderwijs redden zich hier zelf mee. Het komt ook voor dat ouders/verzorgers de school vragen of iemand op school de middelen wil verstrekken. Het verstrekken van deze middelen is een medische handeling.

De RSG neemt hierin het volgende standpunt in:

1. op school worden geen reguliere medische handelingen verricht;

2. de school verstrekt geen regulier toe te dienen medicijnen, waarvan (het vergeten) toe (te) dienen ervan een levensgevaarlijke situatie oplevert. Het is daarmee aan de ouders/verzorgers om zorg te dragen voor het organiseren van deze zorg. Hiertoe kunnen afspraken met de school (ruimte, tijd, etc.) worden vastgelegd (zie bijlage 1);
3. in uitzonderlijke gevallen waarbij het voor een leerling noodzakelijk is om in een acute situatie onmiddellijk een levensreddende injectie toe te dienen (notenallergie, bijensteken etc.), zie voor verdere toelichting hieronder bij punt 4.5. Indien hiervan sprake is, kan bij de inschrijving van deze leerling een formulier (zie bijlage 1) worden ingevuld door ouders/verzorgers en schoolleiding om de zorg hieromtrent te organiseren. Op dit formulier staan de plichten van ouders/verzorgers en school omschreven en daar tekenen zij beiden voor.

De ouders/verzorgers tekenen ervoor dat zij:

- a. het formulier volledig naar waarheid invullen en een verklaring van de behandelend arts bijvoegen;
- b. het initiatief zullen nemen om met de personeelsleden (die na overleg met de directie vrijwillig hebben ingestemd om deze zorg op zich te nemen), in overleg te gaan om de wijze van toediening van het noodmedicijn te bespreken;
- c. het initiatief zullen nemen om minimaal één keer per drie maanden de voortgang met deze personeelsleden te bespreken;
- d. bij de start van een nieuw schooljaar contact op zullen nemen om de stand van zaken opnieuw te bespreken;
- e. direct contact op zullen nemen met de school bij verandering van de medische conditie van de leerling, van het medicijn of bij verandering van de manier waarop het medicijn verstrekt moet worden of de medische handeling moet worden uitgevoerd;
- f. ervoor zorgen dat voldoende medicijn in oorspronkelijke verpakking (met etiket, voorschrift en de naam van de leerling) op school aanwezig is en
- g. zelf letten op de vervaldatum van de medicijnen.

De directie van de school tekent ervoor dat:

- a. er zorg voor wordt gedragen dat het bovengenoemde formulier met de afspraken op een voor alle betrokkenen bekende, duidelijke plaats is opgeborgen en
- b. er zorg voor wordt gedragen dat er een ruimte beschikbaar is.

LET OP: het invullen en ondertekenen van het formulier, vrijwaart nooit verkeerd handelen en de consequenties daarvan. Met het protocol en het formulier zorgt de school er met name voor dat zij alles in het werk heeft gesteld om zo zorgvuldig mogelijk te handelen. Personeelsleden moeten zelfstandig kiezen voor het uitvoeren van de handelingen en mogen daartoe nooit gedwongen worden.

Ouders/verzorgers overleggen in het geval van verstrekken van voorgeschreven medicijnen over:

- wie naar school komt om de handeling(en) uit te voeren;
- wanneer de handeling moet/kan plaatsvinden;
- de ruimte waar de handeling kan plaatsvinden;
- hoe te handelen als er iets verkeerd gaat (bijvoorbeeld verpleegkundige verschijnt niet of niet op de afgesproken tijd of er volgt een onverwachte reactie op de handeling);
- wie in het oog houdt of alles verloopt, zoals afgesproken (denk daarbij ook aan afwezigheid van het personeelslid waarmee de afspraken worden gemaakt) en
- wijze en tijd van informeren als er een wijziging in de afspraken komt.

Het zal duidelijk zijn dat - gezien de ingrijpendheid van de handelingen – de afspraken met betrekking tot bovengenoemde punten schriftelijk moeten worden vastgelegd en dat alle documenten met betrekking tot medische handelingen en medicijnverstrekking in noodgevallen door de ouders moeten worden ondertekend.

4.4 Het uitvoeren van (voorbehouden) medisch handelen

Voorbehouden medische handelingen op grond van de wet BIG zijn handelingen die normaliter enkel door een bevoegd arts worden uitgevoerd. Te denken valt daarbij aan het geven van sondevoeding of het meten van de bloedsuikerspiegel bij diabeten door middel van een vingerprikje. Deze handelingen kunnen door de leerling zelf, zijn ouders, de arts of de thuiszorg op school worden verricht. De school stelt daarvoor onder vastgelegde voorwaarden een ruimte beschikbaar. De RSG kiest ervoor, conform het advies van het Steunpunt Passend Onderwijs VO, om medewerkers van de school geen medische handelingen te laten verrichten.

De school heeft nauwe contacten met een arts/schoolarts/bedrijfsarts om in uitzonderlijke gevallen assistentie/advies te kunnen vragen.

In een noodsituatie wordt iedere burger geacht te helpen naar beste weten en kunnen. In dat kader is iedere burger ook altijd aansprakelijk voor zijn of haar (niet) handelen.

4.5 Handelen bij acute allergische reacties

Sommige leerlingen met een ernstige allergie (bijvoorbeeld voor bepaalde voedingsmiddelen of voor de steken van insecten) lopen het gevaar in een shock te geraken als zij in contact komen met een allergene stof. Het is echter wel belangrijk om zeker te weten dat het kind in een anafylactische shock dreigt te raken. Aangezien dit een vorm van diagnose stellen is, zal de school altijd met 112 overleggen. Zij helpen bij het vaststellen van de diagnose. Na het toedienen heeft de leerling vaak verdere behandeling nodig die via 112 geregeld kan worden.

De specialist kan een injectie (epi-pen) hebben voorgeschreven, voor het geval deze leerling in een anafylactische shock dreigt te raken. Het prikken op zich betreft dan een noodsituatie dus dan mag ook een niet-deskundige (met sterke voorkeur voor een EHBO-er/BHV-er) de injectie toedienen. Ook dan geldt dat de school altijd met 112 zal overleggen. Zij helpen bij het vaststellen van de diagnose. Na het toedienen heeft de leerling vaak verdere behandeling nodig die via 112 geregeld kan worden.

In deze gevallen wordt door een daartoe aangewezen functionaris in de school een injectie gegeven als de leerling dit niet zelf kan doen. Voor die leerlingen waarbij het noodzakelijk kan zijn om een levensreddende injectie of epi-pen toe te dienen, wordt bij de inschrijving van deze leerling een formulier (zie bijlage 1) ingevuld door de ouders/verzorgers, leerling en de schoolleiding (directielid van de afdeling) teneinde de zorg hieromtrent te organiseren. Op dit formulier staan de plichten van de ouders/verzorgers en van de school omschreven. Het formulier wordt ondertekend en bewaard in het leerlingendossier.

Leerlingen van 12 tot 16 jaar moeten, naast hun ouders, zelf dit formulier ondertekenen. Het gaat dan om een zogenaamde dubbele toestemming. Leerlingen vanaf 16 jaar tekenen zelf dit formulier; vanaf 16 jaar mogen jongeren zelf beslissingen nemen over het medisch handelen.

5. Aansprakelijkheid

5.1 Burgerlijk wetboek

Het Burgerlijk Wetboek bevat een speciale aansprakelijkheidsregeling voor werkzaamheden die in het kader van een dienstbetrekking worden verricht (artikel 6:170). Dit betekent dat de school aansprakelijk kan worden gesteld voor schade, die is aangericht door een fout van een medewerker. Het is dus mogelijk dat een werknemer civielrechtelijk aansprakelijk wordt gesteld als er een fout is gemaakt. Hij kan die aansprakelijkheid echter doorschuiven naar de werkgever. De werknemer kan wel strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld. Dat is alleen aan de orde als de medewerker bijvoorbeeld niet bevoegd was om de medische handeling te verrichten of ernstig nalatig is geweest bij het verrichten van de medische handeling, waardoor een leerling ernstige gezondheidsschade heeft opgelopen (bijvoorbeeld door het toedienen van de verkeerde medicijnen of een te hoge dosis).

5.2 Civielrechtelijke aansprakelijkheid

De RSG Enkhuizen is verzekerd tegen claims op basis van civielrechtelijke aansprakelijkheid. De school heeft daartoe een WA- of bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering afgesloten. Deze verzekering dekt de schade die medewerkers aanrichten aan derden, bijvoorbeeld leerlingen. Er moet dan sprake zijn van schuld door de werknemer.

De school heeft zich eveneens verzekerd voor civielrechtelijke claims als gevolg van medicijnverstrekking en medisch handelen. De verzekeraar stelt dat de school alleen in aanmerking komt voor vergoeding van eventuele aansprakelijkheid wegens medicijnverstrekking en medisch handelen als de school een protocol heeft voor medicijnverstrekking en medisch handelen en indien er in de betreffende situatie volgens dit protocol is gehandeld.

5.3 Strafrechtelijke aansprakelijkheid

Strafrechtelijke aansprakelijkheid is niet te verzekeren. Wel kan de school zich vrijwaren van strafrechtelijke vervolging wegens mishandeling of nalatig handelen. In dat geval moet de school kunnen aantonen dat er zorgvuldig is gehandeld, bijvoorbeeld doordat er op basis van dit protocol is gehandeld. Medewerkers kunnen overigens zelf ook als persoon strafrechtelijk worden vervolgd.

Bijlage 1

Afspraken met betrekking tot het uitvoeren van medische handelingen op school

Ondergetekenden (ouders en school) verklaren de volgende afspraken met elkaar gemaakt te hebben met betrekking tot uitvoering van de zogenaamde „medische handeling” op school bij:

naam leerling:
geboortedatum
adres
postcode en plaats:
naam ouder(s)/verzorger(s)
telefoon thuis:
telefoon werk:
naam huisarts:
telefoon:
naam specialist:
telefoon:

Afgesproken is, dat bij bovengenoemde leerling de voor hem/haar noodzakelijke medische handelingen op school zullen worden uitgevoerd:

door de vader/moeder/een derde¹, namelijk(naam) te bereiken op (telefoonnummer), geen personeelslid van het bestuur;

Deze medische handeling:

- bestaat uit

.....
.....

- en is nodig vanwege de ziekte:

.....
.....

en moet dagelijks worden uitgevoerd op onderstaande tijdstippen

om..... uur
om uur
om uur
om uur

OF:

mag alleen worden uitgevoerd in de hieronder nader omschreven situatie (shock, allergie, acuut):

.....

¹ doorstrepen wat niet van toepassing is

.....

Tenslotte is afgesproken dat:

- de medische handeling plaats kan vinden in ruimte ;
- als degene die de medische handeling zou verrichten, niet op de afgesproken tijd kan verschijnen, hij/zij daarover de school zo snel mogelijk op de hoogte stelt en aangeeft hoe het opgelost wordt;
- als degene die de medische handeling zou verrichten, niet op de afgesproken tijd verschijnt zonder bericht, de ouder telefonisch wordt benaderd door de schoolleiding en
- de ouders bijhouden of de medische handeling op de juiste tijd en wijze plaatsvindt;

Eventuele aanvullende opmerkingen:

.....

.....

.....

.....

U, als ouders/verzorgers, bent verplicht, en verantwoordelijk, ervoor te zorgen dat de gegevens van dit formulier zolang uw kind bij ons op school zit, actueel te houden en er zorg voor te dragen dat de noodzakelijke gegevens altijd op school beschikbaar zijn. Het is van groot belang dat de gegevens actueel blijven. U verklaart om die reden dan ook dat u veranderingen direct zult doorgeven aan de directie van de school.

Aldus is afgesproken:

Plaats.....

Datum

Ouder/verzorger:

Naam.....

Handtekening

Namens de school:

Lid directie:

Naam:

Handtekening